

Zmiana imienia i nazwiska

Do naszego kraju przybywa coraz więcej imigrantów, wzrasta też liczba mieszanych małżeństw. Uwzględniając te tendencje ustawodawca umożliwia zarówno zmianę, jak i spolszczenie nazwiska, a także przywrócenie oryginalnego brzmienia tym niegdyś spolszczonym.

W rozumieniu ustawy o zmianie imienia i nazwiska, zmiana imienia oznacza zastąpienie dotychczasowego innym lub zmianę jego pisowni, na przykład z Xavier na Ksawery, czy z Jessica na Dżesika. Zmiana pisowni będzie także polegać na dostosowaniu do zasad tej polskiej imienia lub nazwiska posiadającego pisownię obcą, poprzez zastąpienie liter, które w polskim alfabecie mają inne brzmienie: „sz” zamiast „sch” (Misza-Mischa) „cz” zamiast „tsch” lub „tz” (Frycz-Fritsch), „c” zamiast „tz” (Moryc-Moritz).

Można także wnieść o zastąpienie nieznanymi w naszym alfabecie znaków innymi zgłoskami lub ich fonetycznym brzmieniem. Dotyczy to takich znaków, jak np. „ü”, „ä” lub „ö”: można wówczas zastosować ich zamienniki w formie złożonych zgłosek „ue”, „oe” lub „ae”.

Uprawnionymi do zmiany imienia są zarówno obywatele polscy, jak i cudzoziemcy nie posiadający obywatelstwa żadnego państwa, jeżeli mają w Rzeczypospolitej Polskiej miejsce pobytu stałego, a także ci cudzoziemcy, którzy uzyskali w RP status uchodźcy, jednak tylko w szczególnie ważnych powodach związanych z zagrożeniem prawa do życia, zdrowia, wolności lub bezpieczeństwa osobistego. Osoby takie wraz z nowym imieniem i nazwiskiem zyskują nową tożsamość.

Imię podlega ochronie prawnej, a przyjęta przez ustawodawcę zasada stabilności miana dopuszcza dokonanie zmiany jedynie z „ważnych powodów”. Art. 4 ustawy mieści przykładowy katalog przesłanek uzasadniających jej dokonanie. Należy do nich zmiana imienia ośmieszającego albo nie liczącego z godnością człowieka. Natomiast w sytuacji, gdy dana osoba staje się bardziej rozpoznawalna pod swym pseudonimem, możliwe jest zastąpienie nim miana wpisanego do akt stanu cywilnego. Podobna okoliczność zachodzi, gdy jakaś osoba z powodu prześladowań posługuje się innym imieniem i nazwiskiem. W okresie międzywojennym swe nazwiska na polsko brzmiące zmieniały niektóre osoby pochodzenia żydowskiego: poeta Jan Brzechwa nosił rodowe nazwisko Lesman, scenarzysta Ludwik Starski nazywał się Kałuszyner a piosenkarz Mieczysław Fogg – Fogiel. Z kolei podczas okupacji niemieckiej z powodów bezpieczeństwa Krzysztof Kamil Baczyński pisał swe wiersze jako Jan Bugaj, Tadeusz Gajcy jako Karol Topornicki a Mieczysław Jastrun pod nazwiskiem Jan Klonowicz.

Bywają też sytuacje, gdy imię zostało bezprawnie zmienione: może to dotyczyć osób należących do mniejszości etnicznych, których miano zapisano z dostosowaniem do polskiej pisowni, jak na przykład arabskie imię Aisha, spolszczone na Ajsza czy ukraińskie Władymyr zastąpione Włodzimierzem.

Zmiana nastąpić może także wtedy, gdy przepisy prawa państwa, którego obywatelstwo również się posiada, wymaga tego. O uznaniu innych motywów za ważne decyduje organ na podstawie przedstawionego przez zainteresowanego stanu faktycznego i jego argumentacji. O tym, jak jest to

skomplikowana sprawa, może świadczyć choćby przykład Wietnamczyków – obecnie sporej grupy imigrantów w Polsce. Posiadają oni nazwisko rodowe, drugie nazwisko i imię. Nazwisko rodowe nie ma większego znaczenia: w Wietnamie występuje zaledwie 300 nazwisk, a najpopularniejsze to Nguyen – nosi je co trzeci obywatel tego kraju. Drugi człon nazwiska wskazuje zwykle na płeć: u kobiet jest to Thi, u mężczyzn – Van. Imiona mogą być nazwami kwiatów, zwierząt, uczuć, liczb, bogów, bohaterów itp. Po ślubie mąż i żona zachowują swoje nazwiska. Dzieci otrzymują zwykle nazwisko ojca, ale w niektórych rodzinach synowie dziedziczą nazwisko po ojcu, a córki po matce. Ponieważ ustawa o zmianie imienia i nazwiska podaje tylko przykładowe przesłanki jego dokonania, to każdorazowo zgodę albo odmowę wydaje kierownik Urzędu Stanu Cywilnego, właściwego ze względu na miejsce pobytu stałego wnioskodawcy. Jeśli zaś nie ma on takiego miejsca, to właściwego za względu na jego ostatnie miejsce pobytu stałego. Jeżeli zaś i tego nie uda się ustalić, to w sprawach określonych w ustawie o zmianie imienia i nazwiska będzie rozstrzygał kierownik USC albo jego zastępca właściwy dla miasta stołecznego Warszawy.

Generalna zasada stanowi, że wniosek należy złożyć osobiście do kierownika USC, co umożliwia potwierdzenie tożsamości wnioskodawcy. Od tej zasady istnieją dwa wyjątki. Po pierwsze, osoby mieszkające za granicą mogą złożyć wniosek za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej. Po drugie, dopuszczono możliwość dostarczenia wniosku z niedochowaniem powyższych wymogów, ale w szczególnej formie: pisemnej, z notarialnie poświadczonym podpisem.

Anna Nowak